

Sisukord

1. Sissejuhatuseks. Kaasamõtlemiseks

- 1.1. Hea kolleeg! Kutsun Teid koostööle! 4
- 1.2. Millist keeleõpikut võib autorite arvates pidada elujõuliseks? 5
- 1.3. Õpiku sisujuht 6
- 1.4. Hea suhe õpetaja ja õpilase vahel on eduka keeleõppe alus 22
- 1.5. Viienda klassi õpilane – milline ta on? 22
 - 1.5.1. Noorukiea iseärasused 22
 - 1.5.2. Õppeainete omandamise eelistused. Õppijate andelaad (erinevad intelligentsused) 23
 - 1.5.3. Õpilaste oletatavad sotsiaalsed rollid eesti keeleteskkonnas 25
 - 1.5.4. Kuidas väärtustada õpilase tööd 25
- 1.6. Edukas saab olla iga õpetaja. Kuidas? Mida peaks arvestama keeleõpetaja? 26

2. Õppekomplekti lühiiseloostus

- 2.1. Õpik. Millest alustada õpiku tutvustamist? 29
- 2.2. Õpiku integratiivsed seosed teiste õppeainetega ja tegevusaladega 32
- 2.3. Õpiku metoodilised võimalused 34
- 2.4. Töövihik 35
- 2.5. Audiotekstid CD-l 36

3. Osaoskused. Kuidas neid arendada?

- 3.1. Suhtlusoskuse arendamine.
 - 3.1.1. Suhtlusoskuse arendamine teema „Minu kodu” raames 38
 - 3.1.2. Valik suhtlemisharjutusi erinevatel teemadel 40

3.2. Kirjutamisoskuse arendamine 42

- 3.2.1. Kirjutamispädevus ja selle komponendid 42
 - 3.2.2. Kirjutamine keeletunnis ja selle peamised (kommunikatiivsed) funktsioonid 43
 - 3.2.3. Loovülesandeid ja keeleülesandeid 44
 - 3.2.4. Mõned mõtted kirjalike tööde hindamisest 47
 - 3.2.5. Valik kirjutamisharjutusi 48
- ## 3.3. Lugemisoskuse arendamine 50
- 3.3.1. Teksti tüübid ja funktsioonid, nende metoodilised võimalused 50
- ## 3.4. Kuulamisoskuse arendamine 55
- 3.4.1. Kuulamisharjutuste ülesanded õppekomplektis ja nende metoodilised võimalused 56
- ## 3.5. Grammatika kõnearenduse teenistuses 59
- ## 3.6. Sõnavara omandamine 63

4. Õppetundide ja -tsüklite planeerimine.

Teema: „Rõõmuga kooli” 67

- 4.1. Esimene tsükkel 68
- 4.2. Teine tsükkel 76
- 4.3. Kolmas tsükkel 84

5. Lisad

- 5.1. Audiotekstid, mida õpikus ei ole 91
- 5.2. Abiks algajale õpetajale. Tunnikonspektid 110
- 5.3. Huvitavat ja vajalikku lugemist õpetajale (kirjanduse nimestik) 120

1. Sissejuhatuseks ja kaasamõtlemiseks

1.1. Hea kolleeg! Kutsun Teid koostööle!

Käesoleva õpetajaraamatu peamine eesmärk on avada uue 5. klassi õppekomplekti kõikide osade (õpik, töövihik, CD) meetodiline sisu autorite visioonis, selleks et üheskoos teiega

- kujundada õpilasel positiivne hoiak õppematerjali omandamisse meie õpiku kaasabil;
- aidata õpilasel omandada suhtlusoskusi toimetulekuks ümbritsevas keele- ja infokeskkonnas;
- arendada võimalikult palju erinevaid õpetamisstrateegiaid ja õpitegevusi;
- avada õpiku kaudu aken eesti kultuuri;
- teha loovat koostööd meie meetodilises liidus (**õpetaja ↔ õpilane ↔ autorid**).

Paljud käesoleva õpetajaraamatu seisukohad ja ideed (**õpilaskesksus, õppetegevuse motiveeritus, toetava õpikeskkonna loomine tunnis, erinevatele õpistiilidele kohandatud õpetamisvõtted, õppematerjali tsükliline ülesehitus, grammatika ja keelendite omandamine suhtluseesmärke arvestades**) kõigi osaoskuste (♦ kõnelemine ♦ kirjutamine ♦ suulise kõne mõistmine ♦ lugemine ♦ koostöövõtete arendamine *jms*) kaasabil on leidnud kajastamist erinevates meie poolt koostatud keeleõpikutes.

Nende õpikute eripäraks on see, et – ükski neist pole sündinud kabinetivaikuses. Nii õpiku temaatika kui ka sisu valikul on meie nõustajateks alati olnud õpetajad ja vahel ka õpilased ise.

Kas autor on vaba õpiku sisu ja meetodilise strateegia valikul? Kaugeltki mitte.

Õpik ei ole romaan ega tekstide kogumik, samuti mitte harjutustik.

Autori seisukohalt vaadatuna on õpik koostöö- ja suhtlemisvahend (õpilase, õpetaja ja autori vahel) nõutava suhtluspädevuse (grammatiline ja keeleline kaasa arvatud) kui ka sotsiaalkultuurilise pädevuse saavutamiseks. Autori peamiseks „vabaduseks“, on loovus ja positiivne suhtumine õpilasesse, kelle nimel ta loovust teostab.

Käesoleva õpiku koostamisel me lähtusime järgmisest:

- Riiklik õppekava (ainekava) annab orientatsiooni õpikule ja kogu eesti keele kui võõrkeele õpetamisele.
- Eesti keele õpetamise eesmärk vene koolide uuel arenguetapil määrab õpiku sisu ja õpetamisstrateegiad.
- Õpiku alusmüüriks on kaasaja õppematerjalide konstrueerimis- ja keeleteooriad, aga ka autorite nägemus sellest, milline peaks olema kaasaegne keeleõpik.

- Kindlustamaks õpiku edukust, kasutati mõõdupuuna eesti keele õpetamise praktikat ja tehnoloogiat ning sellekohaseid uurimusi.
- Õpilaste ja õpetajate hinnang õpikule peab looma elava tagasiside.
- Õpiku kvaliteedi peamised näitajad on õpilaste teadmised, motivatsioon, pädevused.

1.2. Millist keeleõpikut võib autorite arvates pidada elujõuliseks?

Toome siin ära mõned põhitunnused.

- Kui õpiku järgi korraldatud keeleõpe ei ole üksnes tulemuslik, vaid ka õpilaste üldist õpitegevust motiveeriv;
- kui õpilane tunnetab, et õpik on koostatud just temale ja juba esimesel kohtumisel õpikuga tekib soov seda edasi – lõpuni lugeda.
- kui õpikul on mitte üksnes meetoodiline, vaid ka kultuuriline väärtus (huvitavad autorid, kultuuriinfo, lood Eestimaa eri paikadest jms);
- kui õpilane ammutab õpikust teadmisi ja omandab selle toel oskusi erinevate tänaste ja tulevaste sotsiaalsete rollide täitmiseks (vt lk 4 *õpikus*, *sisujuhti ja rubriiki 1.5.3 Õpetajaraamatus*);
- kui õpik pakub õpilasele eduelamusi – on jõukohane, seejuures aga mitmekülgsest arendav;
- kui õpilased leiavad õpikust teavet erinevate huvide realiseerimiseks, oma andelaadi arenguks (lingvistiline, loogilis-matemaatiline, loodusteaduslik, kunsti- või muusikaalne jne) (vt rubriiki 1.5.2 *Õpetajaraamatus*);
- kui õpik rahuldab nii õpilase tunnetuslikke (uus info, õppeainete lõimimine), kommunikatiivseid (orientatsioon suhtlusoskuste kujundamisele, loovuse arendamisele) kui ka emotsionaalseid ootusi (võimalus nautida vahel ka muusikat, laulu, häid ilukirjanduslikke tekste, luulet);
- kui õpik pakub mitmesuguseid arendavaid väljakutseid ka õpetajale, eeskätt koostööd meetoodika arendamiseks;
- kui õpiku alusel korraldatud õpitegevus väärtustab õpilase loovust, omainitsiatiivi (mini-projektid, suhtlemine keele- ja infokeskkonnas jne).

Just sellist õpikut me ideaalis kavandasime. Kas see meil õnnestus, seda näitab praktika.

* * *

Käesoleva *Õpetajaraamatu* järgnevas osas (eriti rubriigis **1.5**) käsitletakse keeleõppe teoreetilisi ja praktilisi aspekte koostöömeetoodika seisukohast vaadatuna.

Enamik vaatluse alla võetud probleemidest (noorukiea iseärasused, õpilase sotsiaalsed rollid, õpilase töö väärtustamine, õpetaja isikuomadused ja õpilasesõbralik keeleõpe, osaoskuste arendamine eesti keele tunnis) on samal määral aktuaalsed 6. klassis.

Ka riiklikus õppekavas pole 5. ja 6. klassi õppetöö sisus, soovitud õpitemustes ja suhtlustemaatikas suuri erinevusi, mistõttu autorid ei näe vajadust tulevases 6. klassi õpetajaraamatus keeleõppe üldisemaid probleeme käsitleda. Soovitame neis küsimustes pöörduda tagasi käesoleva *Õpetajaraamatu* juurde.

1.3. Õpiku sisujuht

ÕPIKU 1. OSA

Teema / Tekstid	Õpioskused ja -tegevused	
<p>SUVEST SÜGISESSE</p> <p>1. Meenutame suve</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Käsmu merelaager ▪ Õpilaste meenutusi suvest ▪ A. Kivirähk „Loomade päev” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Küsimuste esitamine suvetegevuste kohta ▪ Vestlus paarilisega piltide alusel ▪ Teksti koostamine mõisteskeemi ja piltide põhjal ▪ E-kirja koostamine õpetajale ▪ Olulise info selekteerimine audiotekstist ja selle mõistmine ▪ Teemakohase sõnavara aktiveerimine ▪ Modaalsõnade kasutamine 	
<p>SUVEST SÜGISESSE</p> <p>2. Sügisel on vahtral sünnipäev</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kas sulle meeldib vaher sügisel? ▪ Miks meeldib sügisel vaher paljudele inimestele? ▪ <i>Lugedes targemaks!</i> Vahtralehemaa ▪ O. Arder, R. Rannap „Pisike puu” (ka CD-l) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sügisilma kirjeldamine ▪ Õuepuude võrdlemine ja valimine ▪ Puu kirjeldamine pildi järgi ▪ Ilusaima vahtralehe konkurss ▪ Dialoogid sügistegevustest ja -ilmast 	
<p>SUVEST SÜGISESSE</p> <p>3. Sügis meie sees</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ H. Rand „Magusajutt” ▪ J. Kaplinski „Sügisel” ▪ CD-l dialoogid enesetundest ▪ Perearstikeskuses ▪ E. Esop „Tähtis isik” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enesetunde väljendamine (tunneb end hästi/ halvasti) ▪ Dialoogid tervisest, enesetundest ▪ Kaebuste esitamine arstile (palavik, köha, kurk valus) ▪ Arsti soovitustest arusaamine 	
<p>SUVEST SÜGISESSE</p> <p>4. Sõidame vanaemale appi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vanaema kiri ▪ CD-l dialoog „Ma kukkusin...” ▪ Lugemistekst „Teele, tee, kurekesed” (A. Aderi järgi) ▪ „Teele, tee, kurekesed” (laul) ▪ Sügisesed rahvakalendri tähtpäevad 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maalesõidu arutamine vanaema kirja põhjal ▪ Missugused aedviljad aias kasvavad ▪ Pildi järgi jutustamine ▪ Ühepajatoidu retseptide lugemine ja võrdlemine ▪ Tutvumine sügisesse rahvakalendri tähtpäevadega ▪ Teemakohase sõnavara aktiveerimine 	

Grammatika ja keelendid	Keele- ja infokeskkond
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lihtminevik; jaatav ja eitav kõne ▪ Tegusõna rektsioon (aitama, käima, söötma, korjama) ▪ -ma- ja -da-tegevusnimi (õppis <i>mida tegema?</i>, meeldis <i>mida teha?</i>) ▪ Tingiv kõneviis ▪ Omadussõna võrdlusastmed 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suvepuhkuste TOP-10 koostamine õpilaste küsitluse alusel ▪ Põhja-Eesti suvituspaikade otsimine Eesti kaardilt (<i>Võsu, Käsmu, Narva-Jõesuu</i>)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mitmes kuu? ▪ Missugune ilm? ▪ Teemakohaste liitsõnade moodustamine (<i>sügis+ilm, vihma+vari</i>) ▪ Käskiva kõneviisi jaatav ja eitav vorm (<i>ära roni, ära murra</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mis puud sinu kodu lähedal kasvavad? ▪ Puude nimetuste otsimine/leidmine sõnastikust
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kesk- ja ülivõrre (<i>magus, magusam, kõige magusam</i>) ▪ Mis kellele maitseb? ▪ Teemakohased liitsõnad (<i>saabas + harjad =saapaharjad</i>) ▪ Tegusõna minevik (<i>sõin, jõin, sain, tõin, jäin</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mine avaturule ▪ Kirjelda, mida sa seal nägid (lilled, puuviljad, juurviljad)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Seestütlev kääne (<i>millest</i> saab teha <i>mida?</i>) ▪ tooma, võtma mida? (osastav kääne ainsuses ja mitmuses – <i>kaalikat, aedvilju</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sookurgede teekonna leidmine maailmakaardilt

<p>RÕÕMUGA KOOLI</p> <p>1. Kool pole ainult koolimaja</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Minu kool (Prantsuse Lütseum) ■ Minu kool (Lohusuu põhikool) ■ CD-1 „Laura kool” (Rakvere eraalgkool) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Linna- ja maakooli võrdlemine ■ Koolihoonete kirjeldamine fotode põhjal ■ Lühiteksti koostamine oma koolist küsimuste alusel ■ Kiri sõbrale – jutustus oma koolist ■ Teemakohase sõnavara aktiveerimine ■ Loovülesanded: <ul style="list-style-type: none"> 1) lemmikkooli uue hoone projekteerimine; 2) koolivormi, -vapi kujundamine
<p>RÕÕMUGA KOOLI</p> <p>2. Lähme koos kooli</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-1 dialoogid „Lähme koos kooli” ■ Minu pinginaaber 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tunniplaani ajaline kommenteerimine (<i>millal algab/lõpeb</i> esimene/viimane tund) ■ Õpilaste kirjeldamine/iseloomustamine piltide põhjal ■ Kõnekeelsete väljendite selgitamine (<i>memmekas, pailaps, priimus</i> jne) ■ Pinginaabri iseloomustamine ■ Test: Milline pinginaaber ma ise olen?
<p>RÕÕMUGA KOOLI</p> <p>3. Saagem tuttavaks – uus õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Saagem tuttavaks (<i>Veronika räägib endast</i>) ■ Lastekirjanik Eno Raud 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Suhtlussituatsioonid: kuidas tutvustada sõpra (<i>Saage tuttavaks – minu sõber Veronika!</i>) ■ Küsimuste esitamine uuele õpilasele ■ Kirjaliku teksti koostamine Veronikast
<p>RÕÕMUGA KOOLI</p> <p>4. Koolitarbeid ostmas</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-1 dialoogid „Hannes ja Valeri, Ants ja Viktor tahavad koolitarbeid osta” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Suhtlussituatsioonid: koolitarvete kaupluses ■ Tekstide koostamine piltide põhjal ■ Lühiteksti koostamine ■ Rollimäng: müüja ja ostjad kaupluses ■ Kuidas viisakalt küsida
<p>RÕÕMUGA KOOLI</p> <p>5. Mida on koolis mõnus teha?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ H.Runnel „Mõtelda on mõnus” (ka CD-1) ■ CD-1 „Õpilaste vabandused” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kas-küsimuste esitamine vestluskaaslasele (<i>Kas sulle meeldib...</i>) ■ Mõisteskeemi koostamine õpilaste ja õpetaja küsitlemise alusel (<i>õpilastele/õpetajale meeldib, kui ...</i>) ■ Vestlus: Mis õpilastele koolis meeldib/ei meeldi ■ Millised tunnid meeldivad?

<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna -mas-vormi kasutamine (<i>käin ujumas, õppimas, sportimas, kala püüdmäs</i>) ■ Õigekirjaharjutused CD-lt ■ Liitsõnade moodustamine 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Oma linna/maakonna koolide täpse aadressi otsimine/leidmine Internetist või telefoniraamatust
<ul style="list-style-type: none"> ■ Järgarvude kasutamine (<i>kolmandas pingis</i>) ■ Kellaaja väljendamine arvude ja sõnaühendite abil (<i>7:30=pool kaheksa</i> jne) ■ Põhjuslausete moodustamine ja kasutamine (<i>valiksin pinginaabriks Antsu, sest ...</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Info leidmine linnaliini-/maaliinibusside sõidugraafiku kohta ja selle edastamine
<ul style="list-style-type: none"> ■ Verbi olema pööramine (<i>olen viienda klassi õpilane</i>) ■ Kohakäänded (<i>kus? kuhu? kust?</i>) ■ Tabel: Kuidas sünnivad uued sõnad ■ Küsisõnad: Milline? Milleks? Mitmes? Kuidas? ■ Uute teemakohaste sõnade moodustamine (<i>klass, klassijuhataja, klassiõde, klassiruum</i> jne) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kes teab rohkem eesti linnu? ■ Kes teab rohkem kirjanikke? ■ Sõidame mööda Eestimaad (sõidumarsruutide väljatöötamine maakaardi põhjal – näit <i>Kallastele</i>)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sihitise käänete kasutamine (<i>tahan osta mida?, ostsin mille?/mida?, näidake mida?</i>) ■ Käskiva kõneviisi kasutamine teemakohase sõnavaraga (Loe!, Võrdle! jne) ■ Tunniks läheb vaja... 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Põhjuslausete moodustamine (<i>ei saanud õppida, sest...</i>) ■ Omadussõnade võrdlusastmed (<i>mõnus, mõnusam, kõige mõnusam</i>) ■ -ma/-da-tegevusnime kordamine ■ Laused: <i>meeldib, kui...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tutvumine infoga Eestimaa hariduselust, sh venekeelse kooliharidusega Eestis

<p>MINA JA MINU KODU</p> <p>1. Tule mulle külla</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-1 dialoog: „Tule mulle külla” ■ J. Rannap „Karupoeg Kusti päevaplaan” ■ CD-1 tekst – õpilaste küllakutsed 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Küllakutse ja kutsele vastamine ■ Õpilaste tegevused nädala lõikes ■ Kirjutame küllakutset ■ Elukoht, aadress ■ Teksti koostamine pildi põhjal 	
<p>MINA JA MINU KODU</p> <p>2. Minu perekond</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-1 tekst „Minu perekond” ■ Kuidas sa oma nime said? ■ Rubriik <i>Usu või ära usu!</i> Populaarsed nimed ja elukutsed ■ <i>Lugedes targemaks!</i> Tekst B. Higiri raamatu põhjal 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kuidas jutustada oma perest ■ Perepiltide kirjeldamine ■ Inimene ja tema nimi: kuidas sellest jutustada ■ Kes kus töötab? ■ Vastake kiiresti küsimustele perekonna kohta 	
<p>MINA JA MINU KODU</p> <p>3. Mu koduke on tilluke, kuid ta on armas minule</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Tekstid kodust ■ Keila lasteküla ■ CD-1 dialoogid kodust 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Oma arvamuse väljendamine ■ Avaldame mõtteid õnnelikust kodust ■ Jutustame-kirjutame kodustest tegevustest ■ Piltide kirjeldamine ■ Mõisteskeemi laiendamine teemal „Kodu” 	
<p>MINA JA MINU KODU</p> <p>4. Vennad ja õed. Rõõmud ja mured</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Kiri Interneti „murekontorist” ■ Psühholoog soovitab ■ Õpilaste arvamused ■ H. Laasi jutustus „Suured mured” ■ L. Tolstoi jutustus targast isast ja ta poegadest 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lühijutu koostamine mõisteskeemi põhjal ■ Minu päev (tegevuste kirjeldamine, vastandamine) ■ Soovituste võrdlemine ■ Kuidas teise inimesega (venna-õega) ära leppida 	
<p>MINA JA MINU KODU</p> <p>5. Isadepäev</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ L. Tungal „Mina aitan isa” ■ Õpilased räägivad oma isadest ■ Filmitutvustus: „Ruudi” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjeldame välimust (kasv, silmad, juuksed, iseloom) ■ Võrdleme isasid (elukutsed, isikuomadused, peresuhted) ■ Vestleme isadepäeva tähistamisest ■ Kirjutame isale õnnitluskaarti ■ Koostame kirjalikku teksti isast 	

<ul style="list-style-type: none"> ■ Ajaväljendid (<i>hommikupoolikul, mis kellast mis kellani</i>) ■ -ma/-da-tegevusnimi (<i>mida meeldib/ei meeldi teha, mida hakkab tegema</i>) ■ -mata-vorm (<i>jääb tegemata</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kuidas ühissõiduki kasutajale mõeldud infost aru saada ■ Oma kodulinna tänavanimede kirjutamine
<ul style="list-style-type: none"> ■ Järgarvud ■ Mitu? Mitmes? Mitmekesi? ■ Tegusõna ja nimisõna rektsioon (<i>abi pakkuma, töötama kellena?; elukutselt kes?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjuta kümme eesti poisi ja tüdruku nime
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna rektsioon (hoolima, hoolitsema) ■ Mitmuse osastav kääne (palju lilli, puid) ■ Teemakohased omadussõnad (<i>hubane, kitsas, korralik, korratu</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Küsi ja kirjuta, kuidas eestlased kasse, koeri, lehmi, kanu kutsuvad ja milliseid nimesid neile annavad
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tagasõnad (<i>laua taga, kapi peal, riiuli ees</i>) ■ Kes mida peab tegema? ■ Tegusõna rektsioon (läbi saama kellega?; hoolima, tüütama, meenutama, süüdistama keda?) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Murekirjadega tutvumine Interneti „Murekontoris”
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sihitise käänded (kingime mida?) ■ Tegusõna rektsioon (aitama keda?) ■ Laused: <i>meeldib, et ...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Otsime täiendavat filmiinfot Internetist („Ruudi”)

<p>TALV 1. Kas sulle meeldib talv?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ E.Niit „Karu talvelaul” ■ Antsu ja Jaagu dialoog ■ CD-l: ilmaennustus 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kuulutuse tegemine ■ Jääskulptuuride kirjeldamine ■ Räägime telefonitsi jääskulptuuride tegemisest ■ „Loomaaia” plaani joonistamine ■ Sõnumi koostamine ajakirjale <i>Hea Laps</i> 	
<p>TALV 2. Kuusk on talvepuu</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ E.Tali „Laanekuusk ja tehiskuusk” ■ „Kuusk ja metsakuninga poeg” (<i>H.Relve järgi</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjeldame kuusepuud pildi alusel ■ Võrdleme laanekuuske ja tehiskuuske 	
<p>TALV 3. Talvised rahvakalendri tähtpäevad</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Rahvakalendri tähtpäevad vanal ajal ■ Mõistatusi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Talviste rahvakalendri tähtpäevade tutvustamine ■ Kommenteerime detsembrikuu kalendrit ■ Täidame tabelit – venelaste rahvakalendri pühad ■ Mõistatuste lahendamine ■ Dialoogid talvepühadest ■ Ennustame: elukutsed ja tegevused ■ Joonistame kalendri 	
<p>TALV 4. Jõulud on ukse ees</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Sille kirjutab jõulude tähistamisest ■ Jõuluvana ja Ded Moroz ■ Erinevate maade jõulutoidud ■ I.Lember „Seitse päkapikku” ■ E.Esop „Talve võim” ■ H.Mänd „Pääsukese näärid” ■ „Hunt ja jänes” (<i>E.Raua järgi</i>) ■ CD-l „Miks lapsed jõule ootavad?” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Suhtlussituatsioonid: jõulukinke valimas ■ Jõuluteemalise venn-diagrammi koostamine ■ Kiri – vastus Sillele ■ Jõululaulude/-luuletuste õppimine ■ Jutustuse „Hunt ja jänes” lavastamine 	
<p>TALV 5. Sõidame nüüd Lapimaale</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Kuidas ma jõuluvana juures käisin ■ K. Kangur „Lähme, lapsed!” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Küsimused-vastused Antsu reisi kohta ■ Jõuluvana postkontori kirjeldamine pildi põhjal ■ Laulame jõululaule ■ Kiri Antsule ■ Teeme telesaadet „Antsu reisirid” ■ Telesaate hindamine 	

<ul style="list-style-type: none"> ■ -mas-vorm (<i>käin ujumas, õppimas</i>) ■ Tingimuslaused (kui..., siis...) ■ Käskiv kõneviis (<i>tee lumest elevant</i>) ■ Lihtminevik (<i>ma tegin/ei teinud elevanti</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Külastame (võimalusel) oma linna/kodupaiga/Tallinna jääskulptuuride parki ja jutustame sellest klassis
<ul style="list-style-type: none"> ■ Teemakohased omadussõnad ■ Tegusõnad (valima, kaunistama, ehtima, hoidma) ■ Liitsõnade moodustamine (sõnast <i>kuusk</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjeldame oma kodukoha jõulupuud
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ajamäärus (millal, <i>mis kuupäeval, mis ajast mis ajani</i>) ■ Rajav kääne (-ni – pühadeni) ■ Järgarvud (<i>mitmes, mitmendal</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjuta ennustusi uueks aastaks
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sihitise käänded ■ Kas teil on ... (<i>suuski / kuuski / kingitusi</i>)? ■ Kas te näitaksite ... (<i>jõuluehteid / raamatuid / vihikuid</i>) ■ Kui palju maksab see... / ... <i>maksavad need ...</i>)? ■ Ma ostan/võtan (<i>selle vaasi/need suusad</i>) ■ Liitsõnade tuletamine sõnast jõulu- 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjuta sõnu, mida sa oleksid tahtnud, aga ei osanud öelda (poes, turul, trennis)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Lihtmineviku kordamine ■ Arvsõnade kasutamine maakaardi põhjal (<i>mitu kilomeetrit on Tallinnast Helsingisse</i>) ■ Tegusõna rektsioon (<i>unistama millest?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Leia arvutist 10 eestikeelset sõna. Kontrolli nende tähendust

Teema / Tekstid	Õpioskused ja -tegevused	
<p>MINU SÕBER – RAAMAT 1. Minu lemmikraamat</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Mida Annika pere loeb (tekst CD-l) ■ Tekst Naksitrallidest. ■ Tekst „Näha nähtamatut...” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jutustame, missugused raamatud meile meeldivad ■ Küsime, mida pinginaaber loeb ■ Kirjeldame ja tutvustame raamatuid ■ Räägime, <i>millest</i> või <i>kellest</i> on raamatus juttu 	
<p>MINU SÕBER – RAAMAT 2. Lähme raamatukogusse!</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Dialoogid raamatukogus (sh CD-tekst). ■ E.Niit „Ööbiku öölaul” ■ Paula raamatukogus (<i>A.Perviku järgi</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Õpime küsima telefoni teel, millal raamatukogu töötab. ■ Vastame samal teemal kuulamisteksti küsimustele. ■ Arutame, mis on popim, kas arvuti või raamat. ■ Vestleme kodusest raamatukogust. ■ Teeme kirjaliku päevakava. 	
<p>MINU SÕBER – RAAMAT 3. Kes käib raamatukogus?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-tekst Mareki ema tööst ■ <i>Lugedes targemaks!</i> Mis on ekliibris? 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime erinevatest raamatukoguosakondadest ■ Kuulame teksti raamatukoguhoidjate tööst ja lõpetame laused ■ Kirjeldame raamatukogu lugemissaale, ruume ja mööbliesemeid piltide põhjal ■ Kuulame, mida tänapäeva raamatukogus teha saab ■ Soovitame kaaslasele uut raamatut ■ Kutsume kaaslased raamatukokku näitusele 	
<p>MINU SÕBER – RAAMAT 4. Eesti lastekirjanik Ellen Niit</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Tekst Ellen Niidust ■ Kuulamiseks katkend jutustusest „Pille-Riini lood” ■ Mis „teadus” on <i>krõlloloogia</i>? 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime E. Niidu lapseõlvest ja perest ■ Koostame teksti plaani ■ Kuulame, kas väide on õige või vale 	
<p>MINU SÕBER – RAAMAT 5. Hea Laps tuli kooli</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-dialoog (ajakirja Hea Laps temaatikast). ■ Tekst uutest ajakirjadest. ■ Tekst „Millest kirjutab <i>Hea Laps</i>”? 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime uutest ajakirjadest, mis kellele sobib ja mõeldud on ■ Kirjeldame ajakirja kaanepildi järgi ■ Põhjendame kindla ajakirja tellimist 	

Grammatika ja keelendid	Keele- ja infokeskkond
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sihitise käänded ■ Tegusõna reksioon (rääkima, jutustama, juttu olema millest?, lugema mida?) ■ Kohakäänded (kus?) ■ Küsisõnade kordamine 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Milliseid raamatuid pimedad inimesed loevad? ■ Teeme rühmatööna kombitava eestikeelse raamatukese
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sisekohakäänded (kuhu? kus? kust?) ■ Ajaväljendid (millal, mis päeval, mis ajast mis ajani) ■ Teemakohaste liitsõnade moodustamine 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Millised raamatukogud töötavad sinu kodulinnas? Kirjutame nende nimed vihikusse. ■ Leiame tekstist kirjanike nimesid, kellest midagi ei teadnud. Otsime nende kohta infot lasteraamatukogust või Internetist. ■ Tutvume haruldasemate eesnimedega.
<ul style="list-style-type: none"> ■ Missugune? (ühe-, kahekorruseline) ■ Järgarvud (mitmendal korrusel?) ■ Tegusõna reksioon (vestlema kellega?, töötama kellenä?, ■ Ajaväljendid (iga päev, sageli / tihti, mitte eriti sageli, väga harva) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Selgitame välja, kes (arst, ärimees, politseinik, õpetaja jt) millises osakonnas lugemas käib. ■ Kujundame oma eksliibrise ja räägime sellest.
<p>-ja-tegijanimi (luuletama ↔ luuletaja jne)</p>	<p>Tutvume lasteraamatukogus Ellen Niidu loominguga</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna reksioone (sobima kellele?, on mõeldud kellele?) ■ Õpime arvsõnu lugema. ■ Järgarvud (mitmendal leheküljel?) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tutvume uute eestikeelsete laste- ja noorteajakirjadega

<p>VABA AEG ON VAHVA AEG!</p> <p>1. Mida sa kogud?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Dialoogid kogumisest ■ Mida Piret kogub? (<i>H.Laasi järgi</i>) ■ CD-tekst: L.Tungal. „Kogumine” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime kogudest ja kogumisest. Mida koguvad tüdrukud ja mida poisid? ■ Vestleme: mida vanemad lapsena kogusid? ■ Õpime kuuldust olulist infot otsima ■ Kirjeldame ja võrdleme oma kogusid ■ Selgitame rühma kõige parema kollektsionääri
<p>VABA AEG ON VAHVA AEG!</p> <p>2. Mänguiga pole veel möödas!</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ P.Veigel. Maikuumõtteid ■ Mis on lego? ■ Mida oskab arvuti? ■ Kuulamistekst laste unistustest. ■ Tekst laste neti-ohutuse kampaaniast „Veebivend”. ■ Lugedes targemaks! Interneti kasutamise ABC lastele 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime toa- ja õuemängudest ■ Jutustame pildi järgi ■ Kutsume sõpra õue mängima ■ Õpime ütlema, kus pilt asub (<i>ülevalt vasakul, alt paremal...</i>) ■ Harjutame liisusalmide lugemist. ■ Võrdleme 6–7-aastaste, omavanuste ja täiskasvanute unistusi ■ Koostame väikese arvutisõnastiku ■ Anname soovitusi Interneti ohutuks kasutamiseks
<p>VABA AEG ON VAHVA AEG!</p> <p>3. Lähme mänguasjamuuseumi!</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-tekst: dialoog „Helistame muuseumi” ■ Tekst Tartu Mänguasjamuuseumist ■ Tekst Barbiest ■ „Kai ja Barbie” (<i>A.Kivirähki järgi</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime nukkudest, mänguasjadest ja muuseumist ■ Õpime töölehtede abil vestlema ■ Kutsume sõbra muuseumisse ■ Otsustame kuuldu põhjal, kas väide on õige või vale ■ Väljendame loetu põhjal oma arvamust (<i>minu arvates, minu meelest jms</i>)
<p>VABA AEG ON VAHVA AEG!</p> <p>4. Kirjutame kirja</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Tekst: Arko kiri Toomasele ■ Lugedes targemaks! <p>Loe ja proovi ise endale postmark teha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Õpime kirja kirjutama ja vormistama ■ Kirja mõttelised osad (sissejuhatus, sisu, lõpetamine) ■ <i>E-kiri</i> ja tavaline kiri: ühisjooned ja erinevused

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mitmuse osastav (vähe, palju mida?) ▪ Omadussõna võrded (hea, palju) ▪ Tegusõna rektsioon (koguma mida?, hoidma kus?) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toome oma kogu kooli ja tutvustame teistele ▪ Käime näitusel margi- (eksliibrise- vms) kollektsiooni vaatamas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tegusõna rektsioon (mängima mida?, unistama millest?, ehitama mida?) ▪ Kohamäärsõnad (<i>alt, ülevalt, paremalt, vasakult</i>) ▪ Teemakohased liitsõnad. ▪ -da-infinitiivi kasutamine (<i>oskan arvutada</i>) ▪ Sõnamoodustus (<i>unistama, unistaja, unistus</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Külastame eestikeelseid lasteveebe ja uurime, kellele on need mõeldud ▪ Tutvustame rühmas üht veebilehte. Jutustame, mida saab sellel lasteveebil vaadata, kuulata, mängida, teha
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kohakäänded (lähme näitusele, muuseumi jne) ▪ Seestütlev kääne ja selle kasutamine materjali väljendamiseks (millest on tehtud ...) ▪ Riietumisega seotud väljendid (<i>pane selga, on seljas, võtab seljast jms</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vaatame Tartu Mänguasjamuuseumi kodulehekülge www.mm.ee, kirjutame välja, mida meeldiks muuseumis teha ▪ Külastame muuseumi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teemakohased liitsõnad ▪ Isikliku kirja etikett ▪ <i>Sina</i> ja <i>Teie</i> kasutamine 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teeme ise endale margi (www.post.ee)

<p>KEVAD</p> <p>1. Kevade on tulnud</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ O.Arderi luuletus „Kui on kevad, siis on kevad!” (ka CD-l) ■ Tekst „Kevad liigub kiirusega...” ■ J.Kaplinski „Peeglikese kevadelaul” ■ Kevadised rahvakalendri tähtpäevad ■ Tekst „Linnud ja neli aastaaga” ■ Lugedes targemaks! „Miks linnud kevadel laulavad?” ■ A.H.Tammsaare „Ööbik ja lilled” ■ Kuulamisdialog laululinnust 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime, kirjutame, kuulame ja loeme kevadest ■ Jutustame kevadest pildi järgi ■ Otsime tekstist infot ■ Võrdleme loodusnähtusi ■ Kirjeldame skeemi (<i>kust linnud saabuvad?</i>) ■ Räägime kevadistest rahvakalendri tähtpäevadest ■ Tutvume Eestis elavate laululindudega ■ Helistame sõbrale ja kutsuma ta loodusesse ■ Leiame tekstile pealkirja
<p>KEVAD</p> <p>2. Kasel on kevade nägu</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-tekst „Märt kutsub Indreku maale” ■ Kevadpuu kask (<i>H. Relve järgi</i>) ■ Märt jutustab oma maakodust. ■ E.Esop. „Tootsi peenar” ■ CD-tekst: I. Lemberi „Apelsin” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime ja kirjutame kevadistest aiatöödest ■ Lõpetame kuuldu põhjal laused ■ Koostame kevadtööde nädalakava ■ Mängime rollimängu I. Lemberi teksti põhjal („Apelsin”) ■ Nimetame aiatööriistu ■ Saame teada, mis asi on „Tootsi peenar”
<p>KEVAD</p> <p>3. Kevad ratastel</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-tekst „Kutsume õue” ■ Dialog kaupluses: ”Millist ratast valida” ■ Ell Tee luuletus 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime ja kirjutame, mida saab kevadel vabas õhus teha ■ Küsitleme oma rühmakaaslast, millega neile meeldib rohkem õues sõita ■ Kutsume sõbra rattaga sõitma ■ Valime poes jalgratast ja anname nõu ■ Koostame dialoogi „Rattapoes” ■ Räägime sõiduohutusest ja liiklusmärkidest ■ Võrdleme teksti pildiga (mis sobib/ei sobi kokku)
<p>KEVAD</p> <p>4. Emade kevad</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CD-tekst „Lillepoes” ■ H.Mänd „Sinilill” ■ L.Tungal „Emad ja lapsed” ■ „Kõige ilusam ema” (<i>H.Laasi järgi</i>) ■ Tekst „Lähme vanaemale külla” ■ L.Tungal „Vanamemm” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime, loeme, kuulame ja kirjutame emadest ja emadepäevast ■ Kirjeldame lilli nii, et teised ära tunneksid ■ Mängime rollimängu „Lillepoes” ■ Kirjeldame inimese välimust ja iseloomu ■ Vestleme, kas riided kaunistavad inimest ■ Koostame teksti põhjal dialooge ■ Jutustame, mis nõud on laual ja mida veel vaja oleks

<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna rektsioon (<i>keda? rõõmustab mis?</i>) ■ Lendama (<i>kust? kuhu?</i>) ■ Nimisõna moodustamine (mine-liiteline teonimi) ■ Omadussõna ja määrsõna keskvõrre: (<i>ilusam↔ilusamini</i>) 	<p>Vaatame lindude fotosid ja kuulame linnulaulu www.loodusheli.ee kodulehelt</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ -ma/-da-tegevusnimi (<i>peab tegema, on vaja teha</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Küsitleme oma tuttavaid ja kirjutame üles, mis töid nad aprillis ja mais aias teha saavad
<ul style="list-style-type: none"> ■ Sihitise käänded (<i>osta mis?, ostan mille?, ei osta mida?</i>) ■ Tegusõna rektsioon (ostma kust?) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tutvume liiklusmärkidega oma linna rattateedel ■ Kirjutame üles, mida need tähendavad
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna rektsioon (aitama kellel? mida teha?) ■ Ainsuse ja mitmuse osastav (<i>paar lille, palju lilli</i>) ■ Sõnade järjekord lauses (<i>Lapsed aitavad emal tuba koristada</i>) ■ Kodutöödega seotud tegusõnad (keetma, koristama, katma, küpsetama, pesema jms) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjutame emale ja vanaemale emadepäevaks eestikeelse õnnitluse

<p>SUVELE VASTU 1. Suvi looduses</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Wimberg „Oodates suve” ■ CD-1 Anna ja Rasmuse dialoog ■ CD-1: Rein kutsub kalale ■ Lillekell ■ Tamm on puude kuningas 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kirjeldame suve piltide põhjal ■ Kutsume suvetegevustele (seenele, marjule, lõbustusparki...) ■ Põhjendame, miks keegi ootab suve (<i>et päikest võtta ♦ siis saab ujuda</i>). ■ Väljendame ebakindlust (<i>ma täpselt ei tea, võib olla...</i>) 	
<p>SUVELE VASTU 2. Suvele vastu</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Õpilased teevad suveplaane ■ Laagrisuvi Eestis. ■ Suvised rahvakalendri tähtpäevad. ■ CD-1: Mart, Siiri ja Rein arutavad, millist suvelaagrit Istvanile valida 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Räägime suvetegevustest (unistame millest? kus saab mida teha? mida me soovime teha?) ■ Valime Istvanile suvelaagrit (erinevate laagrite plussid ja miinused). ■ Kirjutame Istvanile kirja. ■ Aktiviseerime teemakohast sõnavara (seiklusrajad, kaljuronimine, kanuumatkad jne) ■ Teksti koostamine kalendripiltide alusel 	
<p>SUVELE VASTU 3. Kas suvi linnas või maal?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Mart ja Rein vestlevad suveplaanidest ■ Tehke oma suvi mõnusaks (ajakirja <i>Semu materjalide põhjal</i>) ■ L. Tungal. ”Bobi ja Jakobi kodu on laeval” 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Võrdleme puhkust linnas ja maal (eelised ja miinused). ■ Vaidleme pinginaabriga suvepuhkuse veetmise üle ■ Otsime infot tekstist (Bob ja Jakob elavad laeval) ■ Tehke suvi mõnusaks ■ Kirjandi koostamine „Tahan, et ka minu suvi oleks mõnus ja huvitav” 	
<p>SUVELE VASTU 4. Klassiekskursioon</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Õpilaste ekskursiooniplaanid ■ Anu kiri ekskursioonimuljetest ■ CD-1: Giid tutvustab Tallinna vaatamisväärsusi ■ Legende Tallinnast ■ Tulevikulinn 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Otsime puhkuse veetmise motiive õpilaste ekskursiooniplaanidest ■ Virtuaalne tutvumine Tallinna vaatamisväärsustega (oma seisukoha kujundamine ja väljendamine) ■ Eesti tuntumate vaatamisväärsuste kirjeldamine fotode põhjal ■ Ekskursioonimuljete kirjeldamine plaani alusel ■ Suvesoovid klassikaaslastele 	

<ul style="list-style-type: none"> ■ Põhjuslaused (<i>karu ootab suve, siis...</i>) ■ Suvel saab – mida teha? (<i>ujuda, päevitada ...</i>) ■ Ajamäärus kui kauaks (<i>terveks suveks, kümneks minutiks</i>) ■ Teemakohased omadussõnad ja tegusõnad (<i>ööbik laksutab, lõoke lõõritab, õunapuu õitseb, päikest võtma...</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Otsime suveinfot Internetist, ajakirjadest <i>Semu, Spunk, Hea Laps</i>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kordame kohakäändeid (<i>mere äärde, mere ääres, mere äärest</i>) ■ Tingiva kõneviisi kasutamine (<i>tahaksin sõita / minna</i>) ■ -ma /-da infinitiivi kordamine (<i>meeldib, tahan, saab mida teha?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tutvume Tallinna lähedal olevate suvituspaikadega turismiinfo alusel
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tegusõna -mas- vormi kasutamine (<i>käin ujumas, palli mängimas, kinos</i>) ■ Tingiva kõneviisi kasutamine teemakohase sõnavaraga (<i>käiksin mere ääres, supleksin järves</i>) ■ Kui kauaks (<i>kuuks ajaks</i>) ■ Põhjuslausete kasutamine (<i>vanematega koos oleks vahva, sest...</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Otsime suveinfot ajalehest, ajakirjadest, Internetist
<ul style="list-style-type: none"> ■ Lihtminevik / täisminevik (<i>olen käinud Kadriorus. Käisin seal möödunud suvel</i>) ■ Sidesõnad (<i>seepärast, kuna, sest ...</i>) ■ Liikumist väljendavad tegusõnad (sõitma, minema, kiirustama, pöörama, peatuma, ära käima) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ekskursioonimarsruudi kirjeldamine (<i>Tartu, Viljandi, Kilingi-Nõmme, Pärnu, Sindi</i>) Eesti maakaardi alusel ■ Tutvumine Tallinna vaatamisväärsustega raamatu põhjal (E.Laantee- Reintamme „Tallinna avastamas. Linnajuht lastele”)

1.4. Hea suhe õpetaja ja õpilase vahel on eduka keeleõppe alus

Iga õpetaja on sattunud olukorda, kus igati õiged ja läbiproovitud õpetamistehnikad on kasutatud, kui suhted klassiga ei ole korras. Õpetaja ja õpilase suhe on hea, kui selles on ...

- **avatust** ja **läbipaistvust** – mõlemad on teineteise suhtes ausad ja otsekohesed;
- **hoolivust** – mõlemad tunnevad end teise poolt hinnatuna;
- **vastastikust mõju**, mis vastandub sõltuvusele;
- **tolerantsust**, mõistvat suhtumist kõigisse eriarvamustesse.

Tore on, kui mõlemad saavad kasutada ja arendada oma **loovust ja individuaalsust** ning mõlemad pooled tunnevad **rahulolu**, sest kellegi vajadusi ei rahuldata teise poole vajaduste arvelt.

Kuigi inimesed ei saavuta kunagi milleski absoluutset täiuslikkust, saab iga õpetaja parandada oma suhteid õpilastega nii, et need suhted muutuks avatumaks, sõltumatumaks, et neis oleks hoolivust ja selle kõige tagajärjel pakuksid need mõlemale poolele rahuldust. Just selliste muutuste kaudu on võimalusi tõhustada ka keeleõpet.

Heade suhete eelduseks on:

- õpilaste ealiste iseärasuste tundmine ja arvestamine;
- õpetaja eneseanalüüs, mille käigus võetakse arvesse iseenda loomuomadusi ja suhtlemisvalmidust.

1.5. Viienda klassi õpilane – milline ta on?

1.5.1. NOORUKIEA ISEÄRASUSED

Õpik on adresseeritud 5. klassi õpilasele – see pole enam lapsepõlv, vaid hoopis varajane noorukiiga. Millised on selles vanuses õpilase ootused, motivatsioon? Mida on keeleõpetajal kasulik teada ja arvestada?

Ealised iseärasused →	Nendest tulenevad järeldused / soovitusused
Ülekaalus on konkreetne mõtlemine Abstraktne mõtlemine ei ole välja kujunenud.	Õppematerjali paremaks omandamiseks on soovitatav kasutada rohkem analoogiaid ja suunata õpilasi järelduste tegemisele konkreetsete näidete varal
Õpilase tähelepanu ei ole kontsentreeritud. Ta ei suuda kuigi kaua tegelda ühe konkreetse ning vaheldusvaese ülesandega. Selline töö pole reeglina ka tulemuslik	Sagedane töövõtete vaheldumine aitab tähelepanu kontsentreerida
Õpilasele sobib enam induktiivne õppematerjali omandamine	Deduktsioon õigustab end põhiliselt erinevuste ja raskesti mõistetavate keelenähtuste seletamisel

Õpilane unustab õpitu kiiresti	Õppematerjali omandamiseks kasutada nii „kõnet, kätt kui kõrva”, sagedane kordamine (ka CD kasutamine) õigustab end
Õpilane tahab tunnis tegutseda	Tuleks arendada erinevaid õpitegevusi, suhtlusmänge
Õpilane on emotsionaalne	Emotsioonid lülitavad sisse mälu, tähelepanu. Emotsioonid on ka loovuse arendamise eelduseks. Võimaldada loovusülesandeid Väärtustada õpilase tööd
Õpilasel võib tekkida teatud vastuolu soovide, motivatsiooni ja pakutava õppematerjali ning töövõtete vahel	Püüda äratada huvi ka raskemate ülesannete (grammatika seaduspärasuste omandamine, iseseisev lugemine) vastu
Huvi kõige uue vastu (tehnikas, maailma maad, linnad, inimesed)	Tuua igasse tundi uut infot

1.5.2. ÕPPEAINETE OMANDAMISE EELISTUSED.

ÕPPIJATE ANDELAAD (ERINEVAD INTELLIGENTSUSTÜÜBID)

Igal õppijal on ainult temale omane **intelligentsustüüp** ehk erinev **andelaad**. Teisisõnu, on tema taibukus kõige suurem mõnes kindlas ainevallas. Sellise andelaadi arvestamine on hea õppetunni tunnusmärk.

Lingvistiline intelligentsus

- Laske õpilasel teha äsja saadud teabest / kõigest tunnis tehtust vabas vormis kokkuvõte.
- Tehke talle ülesandeks valmistada võtmesõnadest koosnev poster.
- Mõelge välja teemaga seotud mõistatusi ja mänge.

Loogilis-matemaatiline intelligentsus

- Kasutage õppematerjali osade ja üksikute keelenditesõnade liigitamist, loetelude koostamist.
- Otsige õpilase jaoks mudeleid, jadasid, järjekordi.
- Koostage skeeme, tabelleid, mis avavad teemat samm-sammult ning laske tal neid täiendada.

Visuaalne intelligentsus

- Pange ta tegema / näidise põhjal jätkama mõistekaarte ja mõisteskeeme.
- Laske tal joonistada etteantud informatsiooni põhjal pilte või karikatuure.
- Vaadake koos läbi teemakohaseid videosid ja paluge joonistada üksikuid kaadreid.
- Tehke ülesandeks koguda teemakohaseid seotud postkaarte, reklaamplakateid tulevase „videofilmi” koostamiseks.

Muusikalis-rütmiline intelligentsus

- Valige sobiva atmosfääri tekitamiseks vastav taustmuusika.
- Püüdke panna uus informatsioon luule, laulu või räpploo vormi.
- Valige teema eripära rõhutav / teemaga vormilt sobiv muusika.

Interpersonaalne intelligentsus

- Aidake õpilasel jagada kellegagi oma ideid, leida endale õpingukaaslane.
- Seadke ta tihedamini olukorda, kus ta võiks esitada oma rühmakaaslastele käsiloleva teema kohta küsimusi.
- Soodustage olukordi, kus selline õpilane võiks õpetada oma kaaslast, aidata mõnda kaasõpilast või rühmakaaslast kordamistunnis.

Intrapersonaalne intelligentsus

- Tehke õpilasele ülesandeks päevikut pidada.
- Tuletage talle meelde, et isegi arvamuste suulisel avaldmisel (kirjandist rääkimata) võib oma ideid vabalt seostada isikliku kogemusega.
- Paluge tal alati üles kirjutada teemaga seonduvad olulised küsimused.

Kehalis-kinesteetiline (liikumistajumuslik) intelligentsus

- Soovitage õpilasel külastada õpitava teemaga seotud muuseumi ja paiku, kui need ekskursioonid ei mahu tunniplaani.
- Soovitage kasutada märkmepabereid vajaliku info üleskirjutamiseks (neid pabereid omavahel ümber paigutades ja segades võib kõrvaldada pimesi ühe sedeli ja seejärel püüda ära arvata, milline infoosa on puudu).
- Mõelge välja liikumisega seotud mängu, sõnamänge jms.

Looduslik-loomulik intelligentsus

- Külastades õpitava teemaga seotud paika, juhtige õpilase tähelepanu paikkonna geograafilistele iseloomustustele, eriti looduse eripärale.
- Tehke talle alati selgeks, milline roll on käsiloleva teema puhul loodusel (kliima, ilm, loomad, taimestik, tervis).
- Laske tal koguda loodusest esemeid, mis võiksid käsiloleva teemaga seondua.

Kokkuvõtteks

- Lisaks erinevatele testidele võivad õpilased oma intelligentsust väljendada ka mitmel muul moel – tuleks otsida kõige parem viis andelaadi kindlakstegemiseks.
- Õppimiseks on alati olemas enam kui üks viis – võime selleks kasutada kõiki andelaade; seetõttu oleks vaja otsida, mil moel konkreetne andelaad kõige paremini õpitegevusse lülitub.
- Õppimine muutub õpilase jaoks märksa huvitavamaks, kui püüame erinevate õpitegevuste puhul kasutada alternatiivseid võtteid.
- Õpetajad peaksid mõistma, miks nende õpilased on ühes või teises valdkonnas tugevamad või siis nõrgemad ning suutma neid efektiivselt aidata.

NB! Kasulikku teavet leiate soovitatud kirjanduse loetelust (jrk nr 2, 3, 9, 11).

1.5.3. ÕPILASE OLETATAVAD SOTSIAALSED ROLLID EESTI KEELEKESKKONNAS

Juba viienda klassi õpilasel tuleb eesti keelekeskkonnas kokku puutuda erinevate suhtlusolukordadega, erinevate sotsiaalsete rollidega: olla mängukaaslane spordiväljakul, reisija bussis, vestluskaaslane naabruses elavale eakaaslasele, majanaabrile. Õpilane peab oskama juba täna teha mitmesuguseid ostutehinguid poes / toidlustusettevõttes, täitma erinevaid tabeleid ja dokumente vastavalt Eestis kehtivatele etiketinõuetele.

Kool, antud juhul ka meie õpik, peab aitama õpilasel toime tulla ühiskonnas, arvestades nii tema tänaseid kui ka tulevaseid kõnevajadusi.

Keeleõpet aitavad väärtustada meie õpiku ülesanded, „Keele- ja infokeskkonnad,“ mis suunavad õpilasi reaalsesse suhtlussituatsioonidesse mini-projektitööde kaudu (vt rubriiki „Keele- ja infokeskkonnad“ **õpiku sisujuhis**).

1.5.4. KUIDAS VÄÄRTUSTADA ÕPILASE TÖÖD

- Püüdke näidata, et IGA õpilase (jah, ka tema!) panus on tähtis selleks, et õppetunni eesmärk oleks saavutatud.
- Andke õpilasele palju mitmekesiseid valikuvõimalusi.
- Valikute pakkumisel selgitage õpilasele, veenge õpilast, et just tema on võimeline seda ülesannet täitma.
- Seadke õpilasi probleemi ette ja ärge unustage kiidusõnu huvitavate lahenduste leidmisel.
- Andke rohkem personaalseid ülesandeid kirjalikult. Näiteks:
 - kirjutage õpilasele kiri ja paluge kindlasti vastata;
 - laske õpilasel pidada ühe nädala jooksul päevikut (*suvepäevikut, kassipäevikut, spordipäevikut, heade tegude päevikut* – vt edaspidi), koostada õpimappi;
 - õpilase kirjalike tööde hindamisel ärge piirduge hindega. Koostage töö juurde lühike positiivne hinnang.